

Remissyttrande

Datum 2026-05-05

Dnr 2026-000958

Handläggare

Susanne Eriksson
Enheten för biologisk mångfald
susanne.eriksson@havochvatten.se

Regeringen
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av slutbetänkandet En ny viltförvaltningslagstiftning (SOU 2025:125)

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten har ansvar för den övergripande förvaltningen av marina däggdjur enligt myndighetens instruktion (förordning (2011:619)), men även genom arbetet som följer av havsmiljöförordningen (2010:1341) och ekosystembaserad havsförvaltning. Myndigheten har tagit del av slutbetänkandet "En ny viltförvaltningslagstiftning" (SOU 2025:125) och lämnar här sitt ställningstagande. Havs- och vattenmyndigheten yttrar sig i de delarna som berör förvaltning av vilt inom ramen för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsansvar.

Havs- och vattenmyndigheten anser att förvaltning och jaktbeslut på säl bör ske på nationell geografisk skala eftersom sälarterna rör sig över både läns- och landsgränser. Förvaltning (inklusive jaktbeslut) bör ske samordnat på nationell nivå där regionala förvaltningsstrategier ger möjlighet för att anpassa populationsreglerande åtgärder till lokala och regionala förhållanden. Den vetenskapliga kunskapen om sälarterna och deras roll i ekosystemet samt påverkan på ekosystemtjänster är dessutom under utveckling.

Utöver detta saknar Havs- och vattenmyndigheten beskrivning av de rättsliga krav på sälförvaltningen som kommer av havsmiljödirektivet (2008/56/EG). För sälförvaltningen är det både art- och habitatdirektivet och havsmiljödirektivet som sätter de huvudsakliga rättsliga ramarna. Förutsättningarna för förvaltning av sälarterna är därmed inte korrekt beskriven i slutbetänkandet.

Havs- och vattenmyndigheten är positiv till att de grundläggande förutsättningarna för jakt i havsområden, vattendrag och sjöar förenklas för att förbättra förutsättningarna i arbetet med ekosystembaserad förvaltning och biologisk mångfald. Havs- och vattenmyndigheten är även positiv till att hanteringen av bifångade tumlare förenklas.

Havs- och vattenmyndighetens inställning

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för förvaltning av arter och ekosystem i hav, sjöar och vattendrag för att stärka hållbara ekosystem, vilket i sin tur säkerställer långsiktigt hållbara

fiskbestånd och ger goda förutsättningar för yrkesfisket. I remissvaret fokuserar myndigheten i huvudsak på de frågor som rör förvaltning av marina däggdjur och fisk.

I februari 2026 beslutade Havs- och vattenmyndigheten om en ny nationell förvaltningsplan för de tre sälarter som finns i Sveriges havsområden; vikare, knobbsäl och gråsäl. Där utgår myndigheten från en ekosystembaserad förvaltning som innebär en helhetssyn på bevarande och hållbart nyttjande av ekosystemen. Förvaltningen av varje enskild art utgår från hela livsmiljön, ekosystemet och de ekosystemtjänster (nyttor) som ekosystemet ger. Förvaltningen utgår givetvis också från de ramar som sätts av Sveriges och EU:s lagstiftning samt internationella överenskommelser.

I en rapport från 2025 framgår att de storskaliga förändringar i det marina ekosystemet som observerats under de senaste 100 åren inte är orsakade av sälens jakt på föda (predation). Predation från säl kan dock bidra till att fiskbestånd som redan är starkt påverkade av människans aktiviteter har svårare att återhämta sig (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2025:16, Sälarnas roll i ekosystemet och dess betydelse för en ekosystembaserad förvaltning).

Jakt kan vara en av flera åtgärder för att säkerställa ekosystemtjänster utifrån lokala förutsättningar. Förutsättningar och behov av jakt varierar dock, både geografiskt och mellan de olika sälarterna och sälpopulationerna. Det är centralt att se förvaltningen i ett brett geografiskt perspektiv, med samordning och samverkan på flera nivåer: lokalt och regionalt, men också nationellt och internationellt.

Havs- och vattenmyndigheten avstyrker därför de båda förslagen om att länsstyrelsen

- skulle få besluta om jakt på säl av naturvårdsskäl efter ansökan eller på eget initiativ
- skulle få besluta om skydds jakt på säl på myndighets initiativ.

Säl är långlivade djur med låg fortplantningstakt. Åtgärder som begränsar populationerna bör användas med försiktighet. Åtgärder som begränsar populationer påverkar också ekosystemen i sin helhet och bör därför både ta hänsyn till lokala förutsättningar och vägas samman ur ett bredare perspektiv för respektive havsområde, art och population.

Dagens kunskap om var sälpopulationerna befinner sig är begränsad till områden med regelbunden förekomst och till de perioder av året när inventeringar görs. Kunskapen om hur åtgärder som görs i svenska havsområden påverkar olika sälpopulationer i deras utbredningsområden är också begränsad och behöver öka. Det behövs både mer kunskap om effekten av jakt på sälarterna och om effekten på den fisk som jakten är avsedd att skydda. Havs- och vattenmyndigheten kommer, tillsammans med berörda länsstyrelser, att ta fram regionala förvaltningsstrategier som är en del av den nya nationella sälförvaltningsplanen.

Generella synpunkter

Sälarterna i svenska havsområden omfattas, förutom av svensk lagstiftning, även av bestämmelser i EU-förordningar, EU-direktiv och internationella överenskommelser. Det är i dagsläget främst havsmiljödirektivets (2008/56/EG) och art- och habitatdirektivets (92/43/EEG) krav som har betydelse vid förvaltning av sälarterna. I slutbetänkandet En ny viltförvaltningslagstiftning beskrivs den lagstiftning som reglerar viltförvaltningen. Men här saknas helt havsmiljödirektivet. De rättsliga ramar som finns för förvaltning av marina däggdjur (gråsäl, knobbsäl, vikare och tumlare) är därför inte komplett beskrivna i slutbetänkandet.

I betänkandet ersätts den tidigare benämningen licensjakt med begreppet populationsreglerande jakt. Populationsreglerande åtgärder omfattar dock både stärkande (exempelvis skyddsåtgärder) och begränsande åtgärder (som jakt), som används för att reglera viltarternas populationsstorlek och populationsstruktur. Havs- och vattenmyndigheten anser därför att benämningen licensjakt bör ersättas med *populationsbegränsande jakt*.

Detaljerade synpunkter

1 Författningsförslag

1.6. Förslag till viltförvaltningsförordning

3 kap. Förvaltning av stora rovdjur och vissa sälar 21 § Bemyndiganden (sidan 66)

Havs- och vattenmyndigheten bör ges möjlighet att yttra sig vid framtagande av föreskrifter om populationsreglerande jakt på gråsäl och knobbsäl. Motsvarande skrivning finns i 10 kap. 19 § *Innan föreskrifterna meddelas ska Naturvårdsverket samråda med Havs- och vattenmyndigheten om föreskrifterna rör viltarter som lever i hav eller vatten.*

4 kap. Skyddsjakt 5 § Skyddsjakt på myndighets initiativ med stöd av viltförvaltningslagen (sidan 68)

Havs- och vattenmyndigheten anser inte att länsstyrelsen bör få ta beslut om skyddsjakt på myndighets initiativ. Havs- och vattenmyndigheten anser att när det gäller sälar bör jaktbeslut ske på nationell nivå, och Havs- och vattenmyndigheten bör ges möjlighet att yttra sig vid jaktbeslut. Sälarna rör sig över både läns- och landsgränser och förvaltningen av dessa viltarter behöver ligga på en större geografisk skala än länsvis.

10 kap. Viltolyckor, avlivning av vilt och vilt som tillfaller staten 7 § Vilt som tillfaller staten (sidan 85)

Angående inrapportering av fynd av statens vilt noterar Havs- och vattenmyndigheten att det i dag är ett fåtal tumlare som rapporteras och därefter kommer Naturhistoriska riksmuseet (NRM) till handa. Detta kan bero på osäkerhet kring hur fynd eller bifångst av tumlare ska hanteras av både fiskare och de myndigheter som tar emot informationen. Havs- och vattenmyndigheten har i sitt arbete fått indikationer på att fisket upplever processen att rapportera till polisen som komplicerad. En enklare hantering bör leda till att fler djur kommer NRM till handa. För att öka kunskapen om de olika populationerna av tumlare som finns i svenska havsområden behöver tumlare som fångats som bifångst hanteras så att de kan undersökas av NRM.

Havs- och vattenmyndigheten bedömer att den föreslagna regleringen i 10 kap. 7, 8 och 11 §§ i viltförvaltningsförordningen ökar förutsättningarna för en enklare hantering av tumlare som bifångas vid fiske. Som myndigheten förstår förslaget behöver polisen inte längre ta hand om viltet, utan kan istället lämna instruktioner till upphittaren om hur denne ska hantera viltet. Naturvårdsverket får genom det utökade bemyndigandet möjlighet att meddela föreskrifter om hela hanteringen av viltet, dvs även då det inte tagits om hand av polisen. Sammantaget finns förutsättningar att förenkla förfarandet jämfört med idag. Innan Naturvårdsverket meddelar föreskrifter föreslås verket behöva höra Havs- och vattenmyndigheten enligt 10 kap. 19 §, vilket är bra.

11 kap. Forskningsjakt, jakt av naturvårdsskäl och utsättning av vilt 3 § Jakt av naturvårdsskäl (sidan 88)

Havs- och vattenmyndigheten anser inte att länsstyrelsen bör få ta beslut om jakt på säl av naturvårdsskäl efter ansökan eller på eget initiativ. Sälpopulationernas utbredning sträcker sig bortom läns- och landsgränser. Genom den nya nationella sälförvaltningsplanen kommer lokal kunskap att omhändertas i samverkansråd och regionala förvaltningsstrategier. I samverkansråden ingår Havs- och vattenmyndigheten, berörda länsstyrelser, Naturvårdsverket och Jordbruksverket. Förvaltningsstrategierna ska säkerställa att hänsyn kan tas utifrån lokal kunskap och behov men satt i ett större geografiskt förvaltningsperspektiv.

Havs- och vattenmyndigheten noterar att jakt för utbildningsändamål saknas i slutbetänkandet. Havs- och vattenmyndigheten anser att det är angeläget med en kontinuerlig utbildning av säljägare och att möjligheten till jakt för utbildningsändamål bör kvarstå.

12 kap. Förvaltningsplaner för vilt, rovdjursinventering och viltförvaltningsdelegationer

2 § Förvaltningsplaner (sidan 90)

Havs- och vattenmyndigheten delar utredningens syn på att det bör föreskrivas om myndigheters skyldighet att upprätta nationella förvaltningsplaner för vissa viltarter. Havs- och vattenmyndigheten har under 2025, på uppdrag av regeringen, tagit fram en ny nationell sälförvaltningsplan som redovisades till Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet den 23 februari 2026. Förvaltningsplanen är i linje med det förslag som finns i slutbetänkandet. Havs- och vattenmyndigheten instämmer i att en bestämmelse bör införas i viltförvaltningsförordningen för att säkerställa en kontinuitet och en tydlighet i vad som förväntas av de olika myndigheterna (sidan 256).

13–14 §§ Viltförvaltningsdelegationens sammansättning (sidan 93)

Havs- och vattenmyndigheten anser att fritidsfisket i likhet med det kommersiella bör vara representerade i viltförvaltningsdelegationen.

Bilaga 4, del a) Jakträttshavarens rätt till skydds jakt på enskilds initiativ på unionsrättsligt skyddade viltarter. Punkt 12 (sidan 117) och 21 (sidan 120) rörande skarv

Havs- och vattenmyndigheten ser ett behov av ytterligare författningsförslag gällande skydds jakt på skarv på enskilds initiativ. Havs- och vattenmyndigheten anser att skydds jakt på enskilds

initiativ i fredningsområden för fisk bör vara tillåtet under hela året. Det möjliggör dels jakt under den tid som fredningen gäller för respektive område, dels jakt i förebyggande syfte under övriga året. Utöver jakt i fredningsområden bör skarv få jagas i övriga kust-/vattenområden för att skydda särskilt känsliga fiskarter från predation. Fredningsområden utgör en liten del av (för skarvpredation) särskilt sårbara områden. För att ytterligare stärka och bidra till återhämtning bör påverkan på naturligt förekommande fiskbestånd utanför fredningsområden särskilt beaktas och lyftas in i författningsförslaget. Hur och i vilken omfattning, bör ske i dialog med Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser. Förslagen är i linje med de förslag som Naturvårdsverket och Länsstyrelserna redovisat i tidigare uppdrag gällande förvaltning av säl och skarv.

En utökning av möjligheter till skydds jakt på skarv bör åtföljas av ett rapporteringskrav, för att förbättra uppföljningen av påverkan på de fiskbestånd som jakten avser att skydda.

5 Termer och definitioner

5.12.3 Främmande viltart (sidan 173)

Havs- och vattenmyndigheten vill påpeka att det nu även finns en nationell förteckning av invasiva främmande arter utöver EU:s förteckning. Myndigheten vill även påpeka att ett flertal av de EU-listade arterna inte utgör en betydande skaderisk i svensk miljö.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Anna Ledin efter föredragning av avdelningschefen Niclas Törnell. I den slutliga handläggningen av ärendet har även enhetschefen Rebecka Schantz, utredaren Susanne Eriksson och verksjuristen Pontus Nilsson medverkat.

Anna Ledin

Niclas Törnell

Kopia till:

li.fjr@regeringskansliet.se

kn.registrator@regeringskansliet.se